

ШКОЛСКИ ПРАВОПИС

СРПСКОГА ЈЕЗИКА

узвичник

запета

једанаест

не познајем

Миличин

ни од кога

ауто-пут

непознат

садржај

1

Писмо	9
Велико слово	13
Прва реч у реченици	13
Властите именице	14
Речи из поштовања	28

2

Спојено и одвојено писање речи	29
Именице	31
Придеви	36
Заменице	38
Бројеви	39
Глаголи	40
Прилози	42
Предлози	43
Речце	43
Узвици	43
Предлошки спојеви	44

3

Интерпункција	45
Тачка	46
Три тачке	48
Упитник	48
Узвичник	49
Запета	49
Тачка са запетом	53
Две тачке	53
Заграда	54
Наводници	55
Црта и цртица	56
Комбиновање знакова интерпункције	58
Акценат	60

4

Скраћенице	61
------------------	----

5

Преношење делова речи на крају реда	65
--	----

6

Речник	69
--------------	----

Надгледом се надгледати прни облаци.
Ушћу је у разредити прни облаци.
Ко је стигао прни своје место.
Ко је стигао прни своје место.
Децо, пазице!
Децо, пазице!

1

ПРАВОПИС

• ПИСМО

• ВЕЛИКО СЛОВО

Писмо

1

а

У српском језику за означавање гласова употребљавају се два писма:

ћирилица

(основно српско писмо) у којој су слова поређана следећим редом:

а А	б Б	в В	г Г	д Д	ђ Ђ
е Е	ж Ж	з З	и И	ј Ј	к К
л Л	љ Љ	м М	н Н	њ Њ	о О
п П	р Р	с С	т Т	ћ Ћ	у У
ф Ф	х Х	ц Ц	ч Ч	џ Џ	ш Ш

и

латиница

у којој су слова поређана следећим редом:

a A	b B	c C	č Č	ć Ć	d D
dž Dž	đ Đ	e E	f F	g G	h H
i I	j J	k K	l L	lj Lj	m M
n N	nj Nj	o O	p P	r R	s S
š Š	t T	u U	v V	z Z	ž Ž

У латиници се слова **dž**, **lj**, **nj** пишу комбинацијом два знака. Погрешно је писати и слово **đ** помоћу два знака → **dj** пошто за њега постоји посебан један знак (слово) → **đ**.

Редослед слова оба писма треба научити напамет јер се по њему излажу речи у речницима, појмови у енциклопедијама и различитим списковима.

6

У списковима лица обично се наводи прво презиме па име, мада је у традицији српске културе (као и у већини култура света) уобичајен редослед **име + презиме**:

Олиа Јовановић
Слободанка Појов

Петар Николић
Стеван Појовић

в

Ако се пише прво презиме па онда име по правилу се одвајају запетом:

Јовановић, Олиа
Појов, Слободанка

Николић, Петар
Појовић, Стеван

VODOINSTALATERI

Nikolić, Petar
006 1234 5678
kvalitet i garancija povoljno! **NON-STOP**
Novi Sad, Kiš Ernea, tel.: 1234 5678
SVE VRSTE VODOINSTALATERSKIH USLUGA

ВОДОИНСТАЛАТЕР
Поповић, Стеван
КОМПЛЕТНЕ
ВОДОИНСТАЛАТЕРСКЕ
ПОВОЉНО! УСЛУГЕ

Ивановић, Маја
Фрушкогорска 2

Frizerski salon

SZR R&D
vodoinstalater

Преглед штампаних слова оба писма

а А	ђ Ђ	ј Ј	н Н	с С	х Х
б Б	е Е	к К	њ Њ	т Т	ц Ц
в В	ж Ж	л Л	о О	ћ Ћ	ч Ч
г Г	з З	љ Љ	п П	у У	џ Џ
д Д	и И	м М	р Р	ф Ф	ш Ш

a A	d D	g G	l L	o O	t T
b B	dž Dž	h H	lj Lj	p P	u U
c C	đ Đ	i I	m M	r R	v V
č Č	e E	j J	n N	s S	z Z
ć Ć	f F	k K	nj Nj	š Š	ž Ž

a A	ђ Ђ	ј Ј	н Н	с С	х Х
б Б	е Е	к К	њ Њ	т Т	ц Ц
в В	ж Ж	л Л	о О	ћ Ћ	ч Ч
г Г	з З	љ Љ	п П	у У	џ Џ
д Д	и И	м М	р Р	ф Ф	ш Ш

a A	d D	g G	l L	o O	t T
b B	dž Dž	h H	lj Lj	p P	u U
c C	đ Đ	i I	m M	r R	v V
č Č	e E	j J	n N	s S	z Z
ć Ć	f F	k K	nj Nj	š Š	ž Ž

Упрошћено букварско писмо

aA dD bB iI gG
 hH eE kK zZ uU
 jJ nN lL mM
 oO pP
 cC tT fF
 xX yY uU uU uU

aA bB cC čČ ċĆ
 dD džDž đĐ eE fF
 gG hH iI jJ kK
 lL ljLj mM nN njNj
 oO pP rR sS šŠ
 tT uU vV zZ žŽ

Преузето из *Правописа српског језика*, Матица српска, 1993.

* Мало рукописно слово и може да се пише са црпцицом испод, тамо где то олакшава читање: иииимиш, иишарка.

Велико слово

2

а Реченица (проста и сложена) почиње великим словом:

*Над њољем су се нагнели црни облаци.
Ушао је у разред и сео на своје место.
Ко је сјинио њрви?
Децо, њазини!*

в Велико слово пише се иза две тачке када се наводе туђе речи:

*Маја нам се обрађила њинињем:
„Зашто сје закаснели?“
Сви су узбуђено викали: „Вајра!“*

џ Ако након ословљавања у писму наставимо да пишемо у истом реду, писаћемо мало слово; ако наставак писма следи у наредном реду, почињемо великим словом.

или

б У неким песмама сваки стих почиње великим словом:

*Одвех смо млади да нам њева знање
Одвех заљубљени да бисмо живехи знали
Одвех машиновићи за свехлосићи дање
Једемо све шехо лехи нисмо њали
Све смо боађији шехо имамо мање*

Бранко Миљковић

Обичније је, међутим, да се у песмама великим словом обележава само почетак реченице:

*Не њоворимо језиком исђим,
ниђи смо исђої рода,
ња иђак смо брађа.*

Флорика Шћефан

Нови Сад, 12.05.2004.

Драђа Весна, обрадовала
сам се њвом њисму ...

Твоја Ана

Нови Сад, 12.05.2004.

Драђа Весна,
Обрадовала сам се њвом
њисму ...

Твоја Ана

Све **в л а с т и т е** именице пишу се великим почетним словом.

З

а Имена, презимена и надимци људи:

- ◆ Дејан, Пејџар, Лука, Ијор, Војислав, Нада, Јасна, Кајџарина, Дејана, Ирена (имена);
- ◆ Николић, Николин, Пејџров, Пејџровић, Зеремски (презимена);
- ◆ Чкаља, Шуле, Врабац, Мољац (надимци)...

(1)

Заједничке именице (устаљени атрибути, звања, титуле и сл.) које су постале саставни део имена пишу се великим почетним словом:

- ◆ Александар Велики, Пејџар Први, Душан Силни, Мика Алас, Црни Ђорђе, Сџари Вујадин, Бик Који Седи, Ричард Лављеј Срца, Свџи Илија, Свџи Пејџар, Свџи Сава, Свџа браћа Ђурило и Мџодије; итд.

(2)

Ако додатак уз име (атрибут, звање, титула и сл.) није саставни део имена већ га само ближе одређује, пише се малим словом:

- ◆ краљ Милуџин, владика Данило, џой Милуџин, џаја Јован;
- ◆ деј Косџадин, Консџанџиновџи син, Ђурић оџац, Панџић млађи;
- ◆ дирекџор Неџић, секретџарица Јасмина, џредседник разреда Јован Савџић, блајајница Новков итд.

Свети Сава

Помоћне речи (предлози и чланови) уз имена и презимена пишу се двојако:

(3)

Ако се помоћна реч нађе на почетку, пише се великим почетним словом:

- ◆ Де Гол, Ван Гоџ, Да Винчи

(4)

Ако помоћна реч није на првом месту, пише се малим словом:

- ◆ Шарл де Гол, Винсенџ ван Гоџ, Леонардо да Винчи, Оноре де Балзак, Херберџ фон Карајан, Јохан Волфјанџ фон Геџе, Тогор од Сџалаћа, Милић од Мачве, Змај од Ноћаја итд.

б

Властита имена животиња:

- ◆ *Шарац, Јабучило, Вихор, Сјрела, Пушаљ* (коњи);
- ◆ *Бели, Шаров, Цеки, Цуле, Дона, Хекјор, Зији* (пси);
- ◆ *Маца, Марко, Тијар, Мазуљка, Цица* (мачке).

в

Властита имена из света маште, књижевних дела, филмова и стрипа:

- ◆ *Бабароја, Баба Јаја, Снешко Белић* (свет маште);
- ◆ *Али-баба, Баш-Челик, Пинокио, Црвенкаја, Пейељуја, Снежана, Пейар Пан, Пура Моца* (личности књижевних дела);
- ◆ *Шиља, Белка, Паја Паџак, Талични Том, Мики Маус, Маза и Луња, Понио, Том и Џери, Симба, Твиџи, Беймен, Астјерикс, Гаши, Хојар Сјрашни, Корјо Малјезе, Алан Форд* (личности цртаних филмова и стрипа).

ѣ

Имена божанстава, светаца и бића из митологије пишу се великим почетним словом:

Бојородица, Бој, Буда, Исус, Ајолон, Афродија, Зевс, Перун, Равијојла, Кенјаур, Химера ...

Именица бој пише се малим словом када означава божанство у многобожачкој религији или када има опште значење:

*ѣрчки бој вајѣре, словенски бој вејѣра и у изразима:
дај боже, буди бој с нама, боју ѣлакаѣи, боже сачувај ...*

4

а Називи **празника** пишу се великим почетним словом:

Божих, Ускрс, Бајрам, Бојојављење, Видовдан, Ђурђевдан, Пејировдан, Сјасовдан итд.

6

Ако је назив празника двочлан или вишечлан, великим почетним словом, поред прве речи, пишу се и властите имице које у њега улазе:

Бадњи дан, Свети Никола, Свети Сава, Свети Тројица, Оињена Марија, Усијење Бојородице, Велики њећак, Дан рејублике, Дан њодеге, Нова њодина, Први мај, Дан захвалности итд.

в

Придеви начињени од назива празника пишу се малим словом:

божихни (њоси), ускршње (јаје), бојојављенска (водица), новојодишње (славље), њрвомајски (њпразници) итд.

5

Географска властита имена

а

У именима **континената, држава (земаља), покрајина, области, градова, насељених места** великим почетним словом пишу се све речи (осим везника и предлога):

- ❖ *Европа, Азија, Африка, Аустралија* (континенти);
- ❖ *Норвешка, Сједињене Америчке Државе* (обичније: САД), *Грчка, Савезна Рејублика Немачка, Јужноафричка Рејублика* (државе);
- ❖ *Андалузија, Кашалонија*;
- ❖ *Поморавље, Понишавље, Појисје, Корушка* (области);
- ❖ *Београд, Париз, Беч, Варшава, Њујорк, Нови Сад, Подјорица, Пејровац на Мору, Пејровац на Млави, Бачко Градишће, Бачко Пејрово Село, Брза Паланка, Смедеревска Паланка* (градови, варошице и села).

(1) Великим почетним словом прве речи пишу се вишечлани незванични називи држава, градова и сл. заједница, који се употребљавају као устаљени називи, паралелно са званичним; све остале речи (уколико и саме не представљају властито име) пишу се малим словом:

*Земља излазећеј сунца (Јапан),
Земља хиљаду језера (Финска),
Источно римско царство,
Град светлости (Париз),
Вечни град (Рим).*

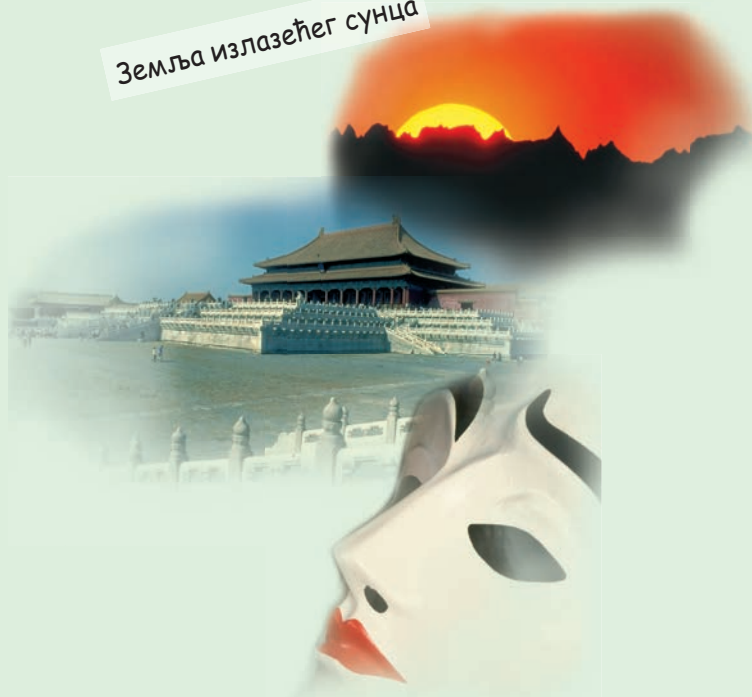
(2) Великим почетним словом прве речи пишу се постојани називи административних и сл. јединица:

Београдски џашалук, Београдска армијска област, Јужнобанајски округ, Нишки округ, Црмничка област итд.

Земља излазећег сунца

6 Имена **становника** наведених географских области пишу се великим почетним словом:

*Европљанин, Европљанка и Европјеац,
Европјеа; Азијац, Азија; Немац, Немица;
Португалцац, Португалка; Јужнокорејац,
Јужнокореја; Белорус, Белорускиња;
Војвођанин, Војвођанка; Посавац, Посавка;
Подравац, Подравка; Новосађанин,
Новосађанка; Стариоазовчанин,
Стариоазовчанка; Врањанац, Врањанка;
Новодојрађанин, Новодојрађанка итд.*

6

а Имена **планина, гора, брда, планинских врхова, острва, географских подручја, предела, поља** и сл. пишу се почетним великим словом:

- ❖ Авала, Дурмиџор, Космај, Койаоник, Мироч, Сињајевина (планине);
- ❖ Караман (1.934 м), Чардак (1.590 м), Шайџорица (1.758), Шљеме (2.477) (планински врхови);
- ❖ Балкан, Брач, Корчула, Пељешац, Хвар (полуострва и острва);
- ❖ Гламоч (поље); Пешићер, Пасјача (висоравни).

6

У двочланим (вишечланим) њиховим именима осим почетног слова прве речи, великим словом се пишу и сва властита имена која улазе у њихов састав:

- ❖ Сџара џланина, Сува џланина, Фрушка џора, Црна џора (за разлику од Црна Гора = име државе), Велики Јасџребац, Сџеновиџе џланине, Јулијски Алџи (планине);
- ❖ Бодоџов кук (2.522 м), Црвени чоџи (539 м) (планински врхови);
- ❖ Ђердајска клисура, Сићевачка клисура, Грделичка клисура (предели);
- ❖ Госџосвејско џоље, Појово џоље, Ливањско џоље, Гацко џоље, Крдавско џоље (поља);
- ❖ Балканско џолуосџрво, Аџенинско џолуосџрво, Пиринејско џолуосџрво, Велики Анџили, Мали Анџили, Бахамска осџрва, Свеџи Сџефан (острва, полуострва);
- ❖ Рџ добре наде

6

Ако се од наведених топонима (= властито име географског појма) може начинити именица која значи његовог житеља, она се пише великим почетним словом:

Дурмиџорац, Дурмиџорка; Хваранин, Хваранка; Брачанин, Брачанка; Балканац, Балканка; Корзиканац, Корзиканка; Фрушкоџорац, Фрушкоџорка итд.

џ

Имена **народа, држављана и етничких група** пишу се великим почетним словом:

Срби, Србин, Срџкиња, Иџалијани, Иџалијан, Иџалијанка, Мађари, Мађар, Мађарица; Словени, Зайадни Словени, Роми, Келџи, Гоџи ...

7

а Великим почетним словом пишу се имена **океана, мора, језера, река, потока, водених токова** и сл.:

Ајланџијик (океан); *Јадран* (море);
Палић, Комо (језера);
Нил, Темза, Дунав, Сава, Тиса, Нишава,
Морача, Лаб, Сијница, Морава (реке);
Криваја, Белило, Жеравија (потоци) итд.

6

У двочланим (вишечланим) њиховим именима великим почетним словом пишу се и све властите именице које улазе у сложени назив.

- ❖ *Ајланџијски океан, Тихи океан, Индијски океан, Северни ледени океан* (океани);
- ❖ *Јадранско море, Средоземно море, Црно море, Јонско море, Мртво море* (мора);
- ❖ *Скадарско језеро, Охридско језеро, Преспајанско језеро, Каспијско језеро, Вршачка језера* (језера);
- ❖ *Велика Морава, Јужна Морава, Западна Морава, Бели Дрим, Црни Дрим, Сент Флоренс* (реке);
- ❖ *Раковички јојок, Доњоварошки јојок* (потоци, водотокови).

8

а Великим почетним словом пишу се имена **делова града** (четврти), **тргова, улица:**

- ❖ *Ђерам, Чубура, Дорћол, Палилула* (делови Београда), *Чаир* (део Ниша), *Салајка, Подбара, Ројкварија* (делови Новог Сада), *Селенча, Прњавор* (делови Сомбора), *Керџварош, Прозивка* (делови Суботице);
- ❖ *Дринска, Дунавска, Душанова, Косовска, Пашићева, Скадарска, Толсџојева* (улице);
- ❖ *Славија, Пикадили* (тргови).

6

Ако је назив двочлан (вишечлан), поред великог слова прве речи, великим почетним словом пишу се и све властите именице које га чине:

- ❖ *Синђуленџијски брџ, Цветићева механа, Бежанијска коса* (делови Београда), *Ново насеље, Мали Београд, Лиман I, Нова Дешелинара* (делови Новог Сада);
- ❖ *Улица плаћана, Улица кесџенова, Улица добрих жеља, Улица видовданска или Видовданска улица* (обично само Видовданска), *Улица краља Петра, Улица српских владара, Улица Јована Јовановића Змаја и улица Јована Јовановића Змаја* (Станујем у улици Јована Јовановића Змаја);
- ❖ *Булевар војводе Пућника, Булевар Михајла Пућина;*
- ❖ *Три ослобођења, Три младењаца, Три хероја, Три Уједињених нација* итд.

9

а

Великим почетним словом пишу се имена конкретних **грађевина, објеката, споменика** и сл.

- ◆ *Калемејдан* (тврђава у Београду);
- ◆ *Жича, Сојоћани, Манасија, Крушедол, Морача* (манастири);
- ◆ *Пајријаршија, Генералишаб, Бановина* (зграде);
- ◆ *Газела, Дуја* (мостови);
- ◆ *Давид, Венера* (кипови) итд.

б

Ако је име састављено од двају или више делова, поред великог слова прве речи, великим почетним словом пишу се и све властите именице које садржи:

- ◆ *Ђурђеви сѣујови, Пећка ѡријаршија, Беочински манастир* (манастири);
- ◆ *Николајевска црква, Алмашка црква, Саборна црква, Црква св. Марка или Маркова црква, Храм св. Саве* (цркве);
- ◆ *Бранков мост, Варадинска дуја, Принцијов мост, Сѣари железнички мост* (мостови);
- ◆ *Сѣоменик незнамом јунаку, Сѣоменик косовским јунацима, Сѣоменик ѡлим војницима у рајшовима 1912-1918* (споменици);
- ◆ *Петроварадинска тврђава, Смедеревска тврђава* (тврђаве) итд.

Давид

Калемегдан

Петроварадинска тврђава

Савски мост

Пећка патријаршија

10

а

Имена **васионских тела, сазвежђа и зодијачких знакова** пишу се почетним великим словом:

Земља, Месец, Сунце, Венера, Марс, Сатурн, Влашићи, Шкорпион, Ваја, Лав итд.

Сатурн

б

Двочлана (вишечлана) њихова имена пишу се великим почетним словом прве речи:

Халејева комета, Велики медвед, Велика кола, Мала кола итд.

Велика кола

Мала кола

(1)

Речи **земља, месец, сунце** пишу се малим словом када представљају заједничке именице:

*Хога њо **земљи** а не њо бейону.
Марс има два **месеца**.
Изјорела сам на **сунцу**.*

Земља

*месец = њериод од 28 до 31 дан
Месец = васионско њело
земља = земљиниџе или држава
Земља = васионско њело*

Када се **Земља** нађе између **Сунца** и **Месеца**, она баца своју сенку на **Месец**. Та појава се зове помрачење **Месеца**. Овог **месеца** ђе се догодити помрачење **Месеца**.

11

a

Малим почетним словом пишу се **временски периоди** развоја људског рода, називи покрета, праваца и сл.:

праисторија: палеолиџ = старије камено доба (120.000 – 9.000. пре н.е.), мезолиџ = прелазно доба (9.000 – 5.500. пре н.е.), неолиџ = млађе камено доба (5.500 – 3.200. пре н.е.), енеолиџ = бакарно доба (3.200 – 2.000. пре н.е.), бронзано доба (2.000 – 950. пре н.е.), гвоздено доба (950. пре н.е. до рођења Христа); сџари век, средњи век, ново доба; хуманизам, ренесанса или ренесанс, барок, романтизам, реализам, модерна, феудализам, капитализам, социјализам, комунизам итд.

б

И припадници покрета и праваца, организација, раса, вероисповести пишу се малим почетним словом:

хуманисџа, романтичар, реалисџа, модернисџа, феудалац, капиталисџа, социјалисџа, комунисџа, либерал, џарџизановац, звездаш, белац, црнац, хришћанин, џравославац, катџолик, језуџџ(а) итд.

12

a

Великим почетним словом пишу се имена **историјских догађаја** (ратова, револуџија, буна, битака ...)

- Први балкански рат, Друџи свейски рат, Народноослободилачки рат,
- Косовска биџка, Сремски фронт, Колубарска биџка, Мојковачка биџка, Церска биџка;
- Француска револуџија, Окџобарска револуџија;
- Сељачка буна, Први срџски усџанак;
- Карловачки мир, Пожаревачки мир, Версајски ујовор, Дејџонски сџоразум итд.

A

Приручник *Школски правопис српског језика* изведен је из *Правописа српског језика* у издању Матице српске из 1993. који је препоручен као званична норма. Примери у овом издању *Школског правописа* усклађени су са измењеним и допуњеним издањем *Правописа* из 2010. године као и са каснијим ситнијим изменама које нису проистекле из промена основних правописних правила већ из допуна правописном речнику.

Књига садржи две целине. У првој целини су обрађене искључиво правописне теме, изнета правила и препоруке, што је илустровано многобројним примерима. Други део књиге је *Речник* који обухвата више од 7.000 речи и израза. Ту су примери, који су обрађени у првом делу књиге, допуњени многобројним примерима из свакодневног живота.

Приручник је намењен, у првом реду, ученицима основне школе, а онда и ширем кругу корисника, односно, свима онима који свој израз желе да подигну на ниво образованог човека.

Надамо се да ће читалац овог приручника највећи број својих правописних проблема успевати да реши консултујући *Речник* и да ће на основу сродности примера, уз ослонац на правила која се износе у првом делу књиге, решити све своје правописне недоумице.

Приређивачи

ISBN 978-86-85461-16-3

9 788685 461163